

Basiscursus EMDR Kind & Jeugd

- Data:** Meerdere uitvoeringen vanaf oktober 2021
- Locatie:** Groningen, Zwolle of in company
- Tijd:** 9:30 (inloop vanaf 09:00) – 17:00 uur
- Docent:** Ytje van Pelt (hoofddocent) e.a.

1. Basiscursus EMDR Kind en Jeugd	3
1.1 Inleiding.....	3
1.2 Overzicht cursusgegevens	3
1.3 Leerdoelen.....	4
1.4 Inhoud	4
1.5 Werkwijze	5
1.6 Richtlijnen VEN.....	5
1.7 Toetsing	7
1.8 Literatuur	8
1.9 Overzicht van het programma	9
2. Draaiboek	10
Bijeenkomst 1	10
Bijeenkomst 2.....	11
Bijeenkomst 3.....	12
Bijeenkomst 4.....	13

1. Basiscursus EMDR Kind en Jeugd

1.1 Inleiding

Veel kinderen en jongeren worden tijdens hun leven blootgesteld aan een of meer traumatische gebeurtenissen voordat zij hun 18^e levensjaar bereiken. Volgens de Nationale Prevalentiestudie Mishandeling van Kinderen en Jongeren zijn in 2017 tussen de 26 en 37 per 1000 kinderen in Nederland mishandeld, verwaarloosd of getuige geweest van huiselijk geweld (Alink et al., 2017 & 2018). Een meta-analyse die 43 onafhankelijke studies evalueerde, toonde een totale prevalentie van 15,9% van posttraumatische stressstoornis (PTSS) bij aan trauma blootgestelde kinderen en adolescenten. Kinderen en adolescenten die zijn blootgesteld aan interpersoonlijk trauma, bijvoorbeeld seksueel en fysiek misbruik, hebben de meeste kans om PTSS te ontwikkelen (Alisic et al., 2014). Deze negatieve jeugdervaringen blijken ook langdurige determinanten te zijn van gezondheidsrisicogedrag, psychische aandoeningen, sociaal disfunctioneren, invaliditeit, overlijden en verhoogde kosten voor de gezondheidszorg (Felitti et al. 2002; Smith, Dalgleish, & Meiser-Stedman, 2019). Daarom is een adequate traumagerichte behandeling voor kinderen en adolescenten met PTSS van belang (John-Baptiste Bastien et al., 2020). Voor de behandeling van kinderen en adolescenten met klinisch relevante niveaus van PTSS-symptomen bevelen de huidige internationale behandelrichtlijnen (ISTSS Guidelines Committee, 2019; National Institute for Care and Excellence, 2018; World Health Organization, 2013) de toepassing van traumagerichte cognitieve gedragstherapie of eye movement desensitization and reprocessing (EMDR) therapie aan. Hetzelfde geldt voor kinderen en adolescenten die lijden aan de invaliderende effecten van vroegkinderlijke traumatisering. Aanvullende interventies gericht op de behoeften van het individu zullen echter vaak nodig zijn (ISTSS Guidelines Committee, 2019).

EMDR is een effectief gebleken behandeling voor een posttraumatische stressstoornis en bij trauma- en stresspr gerelateerde problematiek. Bij EMDR wordt de cliënt verzocht een akelige herinnering op te roepen, waarna een afleidende stimulus wordt geïntroduceerd. Inmiddels zijn er protocollen ontwikkeld voor verschillende vormen van traumagerelateerde psychopathologie

De basistraining Eye Movement Desensitization and Reprocessing is bedoeld voor collega's die werkzaam zijn in het kind- en jeugdveld. De eerste vier dagdelen staat het aanleren van het basisprotocol centraal. Daarna volgen vijf dagdelen om de toepassing bij kinderen en adolescenten aan te leren. Hiervoor zijn kennis en vaardigheden ontwikkeling in het toepassen van het EMDR standaardprotocol bij de diverse leeftijdsgroepen noodzakelijk. Daarnaast vereist het werken met deze doelgroep specifieke vaardigheden zoals het hanteren van de interactie ouder/verzorger - kind.

1.2 Overzicht cursusgegevens

Werkbelasting

De cursus bestaat uit 43 contacturen, verdeeld over 1 bijeenkomst van 11 uur inclusief een lunchpauze van 1 uur en een 1 uur diner en 4 bijeenkomsten van 8 uur inclusief een lunchpauze van 60 minuten. In totaal wordt uitgegaan van 43 werkuren. Deze cursus vraagt ongeveer 6 uur aan huiswerk, waaronder het toepassen van het geleerde in de praktijk.

Vooropleidingseisen cursist

Deze cursus is bedoeld voor collega's welke voldoen aan onderstaande criteria voorafgaand aan de start van de basisopleiding: (1) Een academische (voor-)opleiding hebben en beschikken over (of in opleiding zijn tot) een van de onderstaande registraties: GZ psycholoog, Klinisch psycholoog, Psychotherapeut, Psychiater, Kinder- en jeugdpsycholoog (NIP), Orthopedagoog Generalist NVO, Cognitief gedragstherapeut (VGCT), Eerstelijnspsycholoog (NIP) (2) welke werkzaam zijn in het kind- en jeugdveld of de gehandicaptenzorg.

Accreditaties

Accreditatie wordt aangevraagd bij de VGCT aangevraagd en NIP KJ / NVO. Indien zinvol kan ook accreditatie aangevraagd worden bij de FGzPt en de NVvP. De opleiding is erkend door de Vereniging EMDR Nederland en EMDR Europe.

Maximum aantal deelnemers

Het maximum aantal deelnemers is 12 bij 1 docent, en 24 bij 2 docenten. Indien er met een groepsgrootte van 24 wordt gewerkt wordt een daarvoor geselecteerde supervisor opgeleid tot facilitator K&J ingezet. Dag 3, 4 en 5 is het maximum aantal deelnemers 24 bij 1 docent. Indien er met een groepsgrootte wordt gewerkt die groter is wordt een daarvoor geselecteerde supervisor opgeleid tot facilitator K&J ingezet.

Docent

Hoofddocent is mw. drs. Y.T. van Pelt, GZ-psycholoog/ Orthopedagoog generalist en supervisor/ opleider VGCT, supervisor NIP, EMDR practitioner en supervisor VEN. Erkend EMDR Trainer K&J en volwassenen (EMDRIA).

NB: Deze cursus kan ook worden verzorgd door andere (erkende) EMDR trainers. Dagdelen welke de groepssupervisie betreffen kunnen tevens worden geboden door daarvoor geselecteerde supervisor opgeleid tot facilitator K&J.

Locatie

Psy-zo! Onderwijs:

Zernikepark 12, 9747 AN Groningen of
Hertsenbergweg 1, 8041 BA Zwolle

1.3 Leerdoelen

Het uiteindelijke doel is dat de cursist aan het eind van deze basiscursus in staat is om een traumabehandeling middels EMDR gericht op enkelvoudige *problematiek*, naar behoren en op maat uit te kunnen voeren. Uiteraard speelt naast het onderwijs de supervisie een grote rol bij het geoptimaliseerd bereiken van deze doelstelling. In deze basiscursus worden de volgende leerdoelen nagestreefd wat betreft kennis, vaardigheden en attitude:

Kennis

- Kennisname van de toepassing van EMDR bij enkelvoudige problematiek tgv traumatisering.
- Kennisname van de Zorgstandaarden/ GGZ-richtlijnen/ NICE-guidelines met betrekking tot de behandeling van trauma- en stressor gerelateerde problematiek bij kinderen en jongeren.
- Kennisname van de richtlijnen met betrekking tot de diagnostiek van trauma- en stressor gerelateerde problematiek bij kinderen en jongeren.

Vaardigheden

- Vaardigheden in het uitvoeren van de EMDR behandeling bij kinderen en jongeren met trauma en stressorgerelateerde problematiek:
  - ✓ Vaardigheden in het uitvoeren van classificerende en verklarende diagnostiek bij cliënten met trauma en stressorgerelateerde problematiek.
  - ✓ Vaardigheden in het toepassen van het standaardprotocol bij kinderen en jongeren.
  - ✓ Vaardigheden in het begeleiden van het clientsysteem tijdens de traumabehandeling van het kind.

Attitude

- Er op gericht zijn een goede samenwerkingsrelatie met de cliënt (het cliëntsysteem) na te streven.
- Oog hebben voor de rol van het cliëntsysteem in de traumabehandeling.
- Oog hebben voor de machteloosheid van de cliënt (en het -systeem) bij problematiek en de negatieve interactiepatronen die hierdoor kunnen ontstaan.
- 'De zwaarte beseffen van problematiek voor de cliënt (en het cliëntsysteem) en het belang van nauwkeurige diagnostiek.
- De zwaarte beseffen van problematiek voor de cliënt (en het cliëntsysteem) en het belang van het zorgvuldig uitvoeren en (zo nodig) bijstellen van het behandelplan binnen de interventiefase, waarbij aandacht is voor motiverende gespreksvoering en psycho educatie.
- De rationale voor de verschillende interventies met overtuiging brengen aan de cliënt (en het cliëntsysteem).
- In staat zijn eigen gevoelens te hanteren (o.a. om vermijdingsgedrag te voorkomen).

1.4 Inhoud

Deze basiscursus bestaat uit 5 bijeenkomsten. De inhoud hiervan staat vermeld in het programma per dag.

1.5 Werkwijze

In de cursus zal gebruik worden gemaakt van de volgende methoden van kennis- en vaardigheidsverwerving:

- Literatuurstudie
- Bespreking en discussie n.a.v. de literatuur
- Uitleg en informatieverstrekking door de docenten (plenaire besprekingen)
- Demonstratie van technieken d.m.v. beeldmateriaal of demonstratie door de docent.
- Trainen van vaardigheden d.m.v. rollenspel
- Trainen van vaardigheden d.m.v. (huiswerk)opdrachten
- Groepsoefeningen
- Uitwisselen van ervaringen
- Supervisie in de groep

Huiswerkafspraken

Iedereen bestudeert voorafgaand aan de eerste bijeenkomst de behorende verplichte literatuur en neemt kennis van de eventuele extra documenten welke op 'de Psy-zo! Onderwijs drive' zijn geplaatst. De totale literatuur bedraagt 360 pagina's.

Daarnaast dienen na bijeenkomst 3 praktijkopdrachten te worden uitgevoerd ter voorbereiding op een volgende zitting.

Voor bijeenkomst 5 dient de literatuur en de materialen van bijeenkomst 1 – 4 bekend te zijn.

Consultatie (vragen kwartiertje)

Bij iedere bijeenkomst is de gelegenheid de docent te consulteren ten aanzien van (problemen bij) lopende of nieuwe behandelingen. Hiervoor wordt maximaal 15 minuten uitgetrokken.

1.6 Richtlijn VEN

Eisen voor afronden cursus met voldoende resultaat

De cursist heeft de basiscursus met goed gevolg doorlopen wanneer aan de volgende, door de docent te controleren voorwaarden is voldaan:

- Er geldt een aanwezigheidsnorm van 90% (zie aan- en afwezigheidsregels).
- Voorafgaand aan bijeenkomst 1 worden 712 verplichte pagina's literatuur bestudeerd.
- Voorafgaand aan bijeenkomst 5 dient de cursist de literatuur te kennen, inclusief de informatie die op bijeenkomst 1-4 is besproken.
- De cursist moet geslaagd zijn voor de toets op bijeenkomst 5 (zie Toetsing).
- De cursist moet videomateriaal presenteren van een uitgevoerde behandeling aangaande de lesstof voor de basisopleiding, d.w.z. het toepassen van het standaardprotocol bij een kind of jongere.

Aan- en afwezigheidsregels

Dag 1, 2 en 3 dienen in het geheel te worden bijgewoond om door te kunnen met de opleiding. Bij sprake van overmacht kunnen (delen van) dag 4 en 5 worden ingehaald.

1.7 Toetsing

In de basiscursus vindt een toets plaats:

- De literatuur wordt op bijeenkomst 5 schriftelijk getoetst.
- De uitvoer van een uitgevoerde behandeling aangaande de stof van de vervoltraining met een patiënt (opname) geldt als tweede toets.

1.8 Literatuurlijst

Zelf aan te schaffen of toegang hebben tot:

- Handboek EMDR /A. de Jongh en E. ten Broeke (184 pag.)
- Praktijkboek EMDR/ E. ten Broeke, A. de Jongh & H.J. Oppenheim (504 pag)
- Handboek EMDR kinderen en jongeren/ R. Beer en C. de Roos (528)

Verplichte literatuur

- Handboek EMDR; een geprotocolleerde behandelmethode voor de gevolgen van psychotrauma (er wordt altijd gewerkt met de nieuwste druk)
Auteurs: Ad de Jongh, Erik ten Broeke
Paginanummers: gehele boek
Aantal pagina's: 184
- Handboek EMDR kinderen en jongeren (2017) (er wordt altijd gewerkt met de nieuwste druk)
Auteurs: Renee Beer, Carlijn de Roos (red.)
Paginanummers: Hoofdstuk 2 (pagina's 32-51), Hoofdstuk 3 (pagina's 52 tot 68), Hoofdstuk 4 (pagina's 69 tot 87), Hoofdstuk 5 (pagina's 89 tot 100), Hoofdstuk 6 (pagina's 101 tot 124), Hoofdstuk 7 (pagina's 125 tot 140)

Aantal pagina's: 102 in totaal

Tijdens de opleiding wordt er op de drive door Psy-zo! onderwijs een map beschikbaar gemaakt met de aanvullende literatuur. Deze aanvullende literatuur wordt na elke training geupdate, en de inhoud kan dus iets verschillen van onderstaand overzicht.

Werkingsmechanismen

- Hout, M. A. van den & Engelhardt, I. M., Rijkeboer, M.M., Koekebakker, J., Hornsveld, H., Leer, A., Toffolo, M.B.J. & Akse, N.(2010) EMDR: Eye movements superior to beeps in taxing working memory and reducing vividness of recollections. *Behaviour Research and therapy*, 49,92-98
- Hornsveld, H. (2011) Weten we nu hoe EMDR werkt? *Directieve therapie*, 4, pag. 151- 160 (niet originele pag. nrs.)
- Lee, C.W. & Cuijpers, P. (2013). A meta-analysis of the contribution of eye movements in processing emotional memories. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 44, 231-239

Theorie en onderzoek

- Beer, R. & Roos, C. de (2004). EMDR bij kinderen en jeugdigen – Theorie en empirie. In: *Kind en adolescent*, 25,1, 38-54
- Rodenburg, R., Benjamin, A., de Roos, C., Meijer, A.M. & Stams, G.J. (2009). Efficacy of EMDR in children: A meta-analysis, *Clinical Psychology Review*, Nov;29(7):599-606
- Roos, C. de, Greenwald, R., Hollander-Gijsman, M.den, Noorthoorn, E. Buuren, S. van & Jongh A. de (2011). A randomised comparison of cognitive behavioural therapy (CBT) and eye movement desensitisation and reprocessing (EMDR) in disaster exposed children. *European Journal of Psychotraumatology*, 2, pag 1-11

Klinische praktijk

- Mevissen, L. M. Lievegoed, R., Seubert, A. & Jongh, A. de (2011) Do persons with intellectual disability and limited verbal capacities respond to traumatrement? *Journal of Intellectual and developmental disability*, December, early online, 1-6
- Schlattmann, N. (2006) EMDR en de allerkleinsten: een gevalsbeschrijving. *Kinder- & Jeugdpsychotherapie*, 3, pg. 25-38

Aanbevolen boeken over EMDR

- Shapiro, F. (2001) *Eye Movement Desensitisation and Reprocessing. Basic principles, protocols, and procedures.*The Guilford Press: New York. ISBN 1-57230-672-6.
- Lovett, J. (1999) *Small wonders. Healing childhood trauma with EMDR .* New York.: The free press. ISBN 0-684-84446-

Bijeenkomst 1

Dagdeel 1 – Inleiding

Cursisten leren de uitgangspunten, kenmerken, onderzoek en effecten van de EMDR kennen en hoe ze relevante herinneringen kunnen vinden voor bewerking met EMDR.

Dagdeel 2 – het gehele standaardprotocol zal stapsgewijs toegelicht worden. Gestart worden met de assessment met voorts het scherpstellen. De trainer zal een demonstratie geven van toepassing van het standaardprotocol.

Dagdeel 3 – Desensitisatie en Practicum

De desensitatiefase wordt toegelicht. Het geleerde in dagdeel 1 en 2 wordt in groepjes geoefend onder begeleiding.

Programma

9.30-11.00	Introductie en inleiding: uitgangspunten, kenmerken, onderzoek en effecten.
11.00-11.15	Pauze
11.15-12.45	Vervolg inleiding
12.45-13.45	Lunch
13.45-14.45	Toelichting protocol tot en met het scherpstellen (de assessment)
15.30-15.45	Pauze
15.45- 16.15	Vervolg toelichting protocol tot en met het scherpstellen (de assessment)
16.15 –17.00	Oefenen in subgroep met het protocol tot en met scherpstellen
17.00-18.00	Pauze + Diner
19.00-20.30	Toelichting protocol desensitisatie Oefenen met deel 1 van het standaardprotocol (tot en met desensitisatie) in tweetallen onder begeleiding

Bijeenkomst 2

Dagdeel 4 – Indicatiestelling

Cursisten leren de indicatiestelling adequaat uit te voeren.

Dagdeel 5 – Het standaardprotocol stapsgewijs wordt vervolgt, geoefend en toegelicht.

Programma

9.30-11.00	Vragen nav dag 1, vervolgt door indicatiestelling
11.00-11.15	Pauze
11.15-12.15	Vervolg toelichting indicatiestelling
12.15-13.15	Lunch
13.15-13.45	Vragen nav de oefening op dag 1
13.45-14.15	Oefenen met scherpstellen in de subgroep onder begeleiding Toelichting standaard protocol deel 2 (tot en met positief afsluiten)
14.30-15.00	Pauze
15.00-15.15	Toelichting standaard protocol deel 2 (tot en met positief afsluiten)
15.15-16.45	Oefenen hele protocol in tweetallen onder begeleiding
16.45-17.00	nabespreken oefening, Bespreking huiswerk en afsluiting

Bijeenkomst 3

Dagdeel 6 & 7

De aanpassingen in het standaardprotocol per leeftijdsfase zal worden besproken en geoefend. Dit wordt geïllustreerd aan de hand van beeldmateriaal. De indicatiestelling komt aanbod. Dit geldt ook voor de inzet van de ouders/ het systeem.

Programma

9.30-11.00	Vragen nav dag 1 en 2, vervolgt door de indicatiestelling
11.00-11.15	Pauze
11.15-12.15	De aanpassingen in het protocol worden besproken, alsook de inzet van de ouders/ het systeem
12.15-13.15	Lunch
13.15-14.30	Aanpassingen in de leeftijdsfases komen 1 voor 1 aanbod (2-3 jarigen/ 4-5 jarigen/ 6-8 jarigen/ 9-12 jarigen/ 12 – 18 jarigen)
14.30-15.00	Pauze
15.00-16.45	Vervolg aanpassingen per leeftijdsfase.
16.45-17.00	Nabespreken dag, Bespreking huiswerk en afsluiting

Bijeenkomst 4 - Groepssupervisie

- Beschrijf kort de diagnose van de patiënt (waarbij ook: leeftijd, hulpvraag, DSM-5 classificatie).
- Beschrijf voorts ze ingezette zoekstrategieën.
- Motiveer hierbij waarom je voor deze interventie hebt gekozen.
- Indien je een vraag hebt: formuleer deze dan tot slot.

Lezen

Literatuur lezen weergegeven op de drive, eventueel herlezen eerdere literatuur en doornemen informatie dag 1-4 ter voorbereiding op de toets op dag 5.

Bijeenkomst 5

Dagdeel 10

Bijeenkomst 5 start met de toets aan de hand van 16 open vragen om na te gaan in hoeverre de behandelde stof is begrepen en kan worden gereproduceerd. Alle toetsvragen worden na afloop van de toets besproken, teneinde de belangrijke stof te bespreken.

Vervolgens vindt in dagdeel 10 de Storytelling/verhalenmethode centraal.

Er wordt een toelichting gegeven geïllustreerd met beeldmateriaal over de verhalenmethode.

Dagdeel 11 – Groepssupervisie

Tijdens deze dag krijgen cursisten feedback op een ingebracht videofragment, waarop te zien is hoe ze werken met een eigen patiënt, waarbij ze het geleerde in dagdelen 1-7 toepassen. Aan de hand van de fragmenten wordt de stof nogmaals/ verder toegelicht aan de groep

Programma

9.30-10.00	Vragen nav dag 4.
10.00-10.30	De Toets
10.30- 11.00	De verhalenmethode
11.00-11.15	Pauze
11.15-12.45	De verhalenmethode vervolg.
12.45-13.45	Lunch
13.45-15.15	Feedback op videofragmenten
15.15-15.45	Pauze
15.45-16.45	Feedback op videofragmenten
16.45-17.00	Informatie over vervolg en afsluiting